

Анализа на содржина

Прирачник за
анализа на
медиумски
содржини
за граѓански
организации кои
работат со ранливи
групи

1.1 Што е анализата на содржина?

Анализата на содржина е истражувачки метод кој се користи за да се откријат обрасците во одреден текст, комуникациска порака или друг вид содржина. За спроведување на анализата на содржината потребно е да се соберат податоци од определен број текстови кои можат да бидат пишани, говорни, визуелни или аудиовизуелни:

- Книги, весници и списанија
- Говори и интервјуа
- Веб содржини и објави на социјални мрежи
- Фотографии и филмови

Анализата на содржина може да е квантитативна (да се фокусира на броење и мерење) и квалитативна (да се фокусира на интерпретација и разбирање). Во двата случаи, се категоризираат или „кодираат“ зборови, теми и поими во текстот, за потоа да се анализираат резултатите.

Анализата на содржината се дефинира како „приод кон анализата на документи и текстови (печатени или визуелни), чија цел е да се квантифицира нивната содржина од аспект на претходно утврдени категории, на систематичен и повторлив начин“*, или пак како „техника за собирање и анализа на содржините на текстовите“* .

Под терминот содржина се подразбираат зборови, слики, симболи, идеи, теми или кои било други пораки што се испраќаат преку медиумите. Терминот текст означува сè што е во пишана, визуелна или говорна форма, а служи како медиум за комуницирање. Тој вклучува книги, статии во печатени медиуми, реклами, говори, официјални документи, филмови или други аудиовизуелни содржини, фотографии, па дури и облека и уметнички дела. Според тоа, анализата на содржината е флексибилен метод што може да се примени на мноштво различни средства за комуницирање.

*Bryman, Alan (2004), *Social Research Methods*, New York: Oxford University Press..

*Neuman, W. L. (2003), *Social Research Methods*, Boston: Pearson Education Inc.

1.2 За што се користи анализата на содржина?

Анализата на содржината му овозможува на истражувачот да продре во содржината на еден или повеќе текстови на поинаков начин од вообичаеното читање на текстовите. Така, во содржината на текстовите може да открие аспекти што инаку тешко би можеле да се забележат. На пример, може да гледате реклами и да забележите дека некои луѓе (на пример, од конкретна етничка припадност или социо-економско потекло) ретко се појавуваат во улога на купувачи на луксузни производи (автомобили, крзно, накит, парфеми и сл.).

Со помош на анализата на содржина може да се докаже – на објективен начин и со квантитативни показатели, дека вашето размислување било сосема оправдано. Според тоа, анализата на содржината ни овозможува да извлечеме прецизни и генерализирани заклучоци поврзани со содржината на анализираните текстови.

Пример 1.1.

Анализа на медиумското известување за ХИВ/СИДА

Да си замислиме дека сакаме да истражиме колку и како електронските, печатените и онлајн медиумите известуваат за проблемот со ХИВ/СИДА. Прашањата што би нè интересирале би биле следниве: колку често медиумите објавуваат информации за оваа тема, кои медиуми покажале најголем интерес за темата, кога интересот на медиумите за темата се зголемува, а кога стивнува, дали ставовите на новинарите за оваа тема се менуваат со текот на времето и тн. Секој медиумски прилог/текст ќе го анализираме од аспект на овие прашања, а потоа со помош на техниките на статистичка анализа ќе се обидеме да ги откриеме разликите во известувањето низ текот на времето или помеѓу различни медиуми.

За да се разбере подобро анализата на содржина, корисно е да се спомене уште една често користена дефиниција:

„Анализата на содржината е истражувачка техника за објективен, систематичен и квантитативен опис на манифестната содржина на комуницирањето“*. Оваа дефиниција нагласува две мошне важни карактеристики на анализата на содржината: објективноста и систематичноста. Објективноста значи дека постојат однапред определени јасни правила според кои се спроведува оваа истражувачка постапка, а систематичноста се однесува на тоа дека овие правила доследно се применуваат. Како резултат на тоа, секој оној што доследно би ги применувал истите правила би дошол до исти резултати, што значи влијанието на истражувачот врз резултатите е сведено на најмала можна мера.

Изразот квантитативен опис во дефиницијата значи дека анализата на содржина е постапка што е карактеристична за квантитативната истражувачка стратегија, поради тоа што дава квантитативно објаснување на материјалот што се обработува.

*Berelson, B. (1952), Content Analysis in Communication Research, New York: Free Press.

Во примерот на истражувањето за известувањето на медиумите за ХИВ/СИДА, ова значи дека, врз основа на објективна и систематична постапка, ние можеме да покажеме дека, на пример, телевизиите „Телма“ и „Сител“, во текот на определен временски период, објавиле најголем број информации (вести, извештаи, статии и други новинарски форми) посветени на темата за ХИВ/СИДА.

Во дефиницијата се употребува уште еден карактеристичен термин – манифестна содржина на текстот што се анализира. Ова подразбира дека, покрај манифестната, постои и друга „латентна“ или „имплицинтна“ содржина или значење што се крие зад површината. Откривањето на таквото „латентно“ значење во истражувањето што го зедовме како пример би значело дека сакаме да откриеме дали новинарот проблемот на вирусот ХИВ односно болеста СИДА ја доведува во врска само со сексуалните практики на „геј“ заедницата или и со пошироките аспекти на однесувањето на сите луѓе (сексуални односи без заштита, употреба на заштитни средства кај медицинскиот персонал и сл.). Откривањето на скриеното значење на содржината е примарно предмет на други приоди во анализата на текстови и документи, кои се поврзани со квалитативната истражувачка стратегија.

1.3 Како се спроведува анализата на содржина?

Ако сакате во вашето истражување да примените анализа на содржина треба најпрво да формулирате истражувачко прашање или прашања. Ова е мошне важно, затоа што има влијание врз изборот на медиумите чишто содржини ќе се анализираат, како и врз самата постапка на кодирање. Повеќето истражувања што применуваат анализа на содржина вклучуваат дури и неколку истражувачки прашања. Така, и во истражувањето на медиумското известување за ХИВ/СИДА, би можеле да формулираме неколку истражувачки прашања:

Пример 1.2.

Истражувачки прашања

Во кој обем електронските, печатените и онлајн медиумите известуваат за оваа тема?

Дали обемот на известување за темата кај одделни медиуми е диспропорционален?

Дали медиумите самоиницијативно известувале за темата или поводот бил некој конкретен настан?

Потоа, следуваат овие **пет чекори**:

1 - Селекција на содржината која се анализира (избор на примерок)

Врз основа на истражувачкото прашање, се пристапува кон избор на содржините што ќе бидат предмет на анализа. Доколку има мал број текстови и содржини што треба да се анализираат, можат да се анализираат сите. Доколку има голем обем текстови и содржини, препорачливо е да се одбере примерок.

Примерокот се избира во неколку фази. Треба да се одлучи за:

• Изборот на медиумите

Мошне често, истражувачите во примерокот ги земаат само националните медиуми, затоа што имаат најголемо покривање и според тоа, најголемо влијание врз публиката (на пример: два најчитани весници, три најгледани телевизии и три најчитани информативни портали);

• Изборот на жанровите или рубриките

Истражувачите треба да одлучат дали ќе се анализираат само кусите информативни прилози или и статиите и другите новинарски жанрови (на пример: главни ТВ вести, вести и извештаи во весниците и порталите и т.н.

• Временскиот период во кој се објавени содржините

Истражувачите треба да дефинираат и дали ќе го анализираат секое издание на весникот или онлајн порталот или секоја дневно-информативна емисија на емисијата. Одлуката за ова прашање зависи од зачестеноста на појавувањето на темата. Кога станува збор за тековна појава за која редовно се известува, истражувачот може да избере примерок од изданија врз основа на случаен избор.

Во примерот на истражувањето за известувањето за ХИВ/СИДА, станува збор за појава за која медиумите не известуваат редовно, така што истражувачите би требало да определат подолг временски период на известување (најмалку шест месеци), а потоа да ги идентификуваат, архивираат и анализираат сите објавени прилози или текстови на оваа тема.

2 - Дефинирање на единиците и категориите на анализа

Нареден чекор е да се одредат нивоата на анализа на одбраниот текст. Ова значи:

- Да се утврдат единиците на анализа што ќе се кодираат. На пример, дали ќе се бележи фреквентноста на поединечни зборови и реченици, карактеристиките на луѓето кои ги изговориле или кои се појавуваат во текстот, присутноста и позиционирањето на слики или обработката на темите и концептите?

- Да се дефинираат јасно категориите што ќе се користат при кодирањето.

Категориите можат да имаат објективни карактеристики. На пример, ако ги бележиме карактеристиките на луѓето во текстот може ќе сакаме да ги категоризираме според пол, возраст, занимање и др., Но, можеби ќе сакаме ликовите во текстот да ги категоризираме и според концептуални карактеристики, како на пример: вреден/ мрзелив, доверлив/недоверлив, конзервативен/напреден и др.

3 - Утврдување на правилата или насоките за кодирањето

Кодирањето значи организирање на единиците на анализа во претходно дефинираните категории. Потребно е јасно да се дефинираат правилата или насоките за тоа што ќе биде или нема да биде вклучено во секоја одделна категорија, со цел кодирањето на текстовите да биде доследно. Правилата за кодирање вообичаено се нарекуваат Упатство или Прирачник за кодирање.

Во случај кога треба да се анализираат многу текстови од повеќе истражувачи има упатство со правила за кодирање кои се особено важни доколку се вклучени повеќе истражувачи, но и доколку сите текстови се кодираат од еден ист човек. Тие треба да обезбедат единиците на анализа да се кодираат секогаш на ист начин и во рамки на исти категории. Покрај тоа, поставувањето на вакви правила придонесува методот да биде веродостоен и транспарентен, така што тие што ги добиваат резултатите можат да видат дека истражувањето е спроведено на систематичен и објективен начин..

4 - Кодирање на текстот според правилата

Неопходно е најпрво да се изготви матрица во која ќе се врши кодирањето на текстовите. Денес постојат софистицирани софтвери за таа намена кои можат да помогнат за го забрзаат процесот на броење и категоризирање на зборови и фрази, но за поедноставни истражувачки зафати може да се направи и матрица во Excel.

Истражувачите потоа ги поминуваат текстовите што се предмет на анализа и ги бележат сите релевантни податоци во соодветните категории внесени во матрицата, следејќи ги правилата за кодирање.

Мошне важно е кодирањето потоа да се провери од искусни истражувачи кои ќе проверат дали секогаш дооследно се почитувале правилата за кодирање и кои ќе извршат корекции на грешките во првата фаза на кодирањето.

5 - Анализа на резултатите и извлекување заклучоци

Откако е завршено кодирањето и проверката на податоците, собраните податоци се анализираат за да се пронајдат шеми и тенденции (на пример, во медиумското известување) и да се извечат заклучоци во однос на поставените истражувачки прашања.

При анализата може да се користат и техники на статистичка анализа за да се утврди поврзаност меѓу податоците или да се извечат трендови. Потоа, истражувачот го интерпретира значењето на резултатите од аспект на поширокиот контекст и публиката која ги чита медиумските текстови.

1.4 Предности и недостатоци на анализата на содржина

Предности

Објективен метод:

Доколку се добро поставени правилата за кодирање, анализата на содржина да резултати со голема веродостојност. Може да се анализира комуникацијата и општествената интеракција без директно вклучување на испитаници во истражувањето.

Транспарентен и повторлив метод:

Правилата за кодирање и постапката на избор на примерокот можат јасно да се постават, така што истото истражување може да се повтори и од други истражувачи, во друг временски период и на друг примерок на истражување.

Голема флексибилност:

Анализата на содржина може да се спроведе во секое време, на секоја локација и по ниска цена – се што треба е пристап до соодветни извори. Освен тоа, таа овозможува со релативна леснотија да се спроведуваат долготрајни истражувања на ист истражувачки проблем, односно да се следат промените на некоја појава во подолг временски период.

Недостатоци

Субјективност:

Анализата на содржината сепак може да содржи некое ниво на лична интерпретација која може да влијае на веродостојноста и издржаноста на резултатите и заклучоците. Речиси е невозможно да се направат толку исцрпни упатства или прирачници што целосно ќе го елиминираат влијанието на аналитичарот во текот на кодирањето.

При кодирањето на материјалот, аналитичарите се потпираат врз знаењето и искуството што го стекнуваат во конкретната културна средина и во одредена мера, во текот на кодирањето, вградуваат сопствена интерпретација.

Бавна и исрпувачка:

Кодирањето на големи количини текст одзема многу време, а понекогаш не може да се автоматизира и затоа е потребно ангажирање на многу аналитичари за кодирање и проверка на внесените податоци во текот на подолг временски период.

Симплифицираност:

Фокусирањето на пребројувањето зборови и фрази често може да води кон симплифицирање на содржината и занемарување на контекстот, значењето, внатрешната поврзаност и нијансите во текстот. На истражувањата што се потпираат врз анализата на содржината како главна методолошка постапка често им се забележува дека ставаат премногу нагласок на мерењето и на квантитативните аспекти, а дека малку или воопшто не се занимаваат со длабинските и квалитативните аспекти на појавата што се истражува.

Ограниченост во поглед на заклучувањето:

Со анализата на содржината не може да се одговори на истражувачките прашања што се однесуваат на причинско-последичните односи. Може да се претпоставува постоење на одредени релации, но тие не можат да се докажат.

Некогаш, со помош на анализата на содржината истражувачите можат само да фрлат дополнителна светлина на причинско-последичните односи меѓу појавите што ги утврдиле со други истражувачки постапки за собирање податоци.

Изработката на овој Прирачник е дел од акциското истражување за формирање на *Мрежа од совети на публики*, што Институтот РЕСИС го спроведе со поддршка на Програмата Цивика Мобилитас.

www.resis.mk

Citizens for change!